

İkramiyeli
grup mevduatı

*%25
mutlak isabet!*

- Ömür boyunca aylık irat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLİ** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumi keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

HER İŞ ADAMI, VE
HER MÜESSESE,
REKLÂMLARINI İSTANBUL
TRAMVAY VE TÜNEL İDARESİNİN
OTOBÜSLERİNDE, TRAM-
VAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE
TÜNELDE YAPI-
YOR.

SİZ DE MALINIZI
VE MÜESSESENİZİ TANITMAK İSTİYORSANIZ, İDARE'NİN BEYOĞLU'NDA, METRO HAN'DA 4. ÜNCÜ KATTA-
KI İLÂNAT BÜROSU'NA MÜRACAAT EDEREK,

İ. E. T. T.'
NİN VASITALARINDA YER AYIRTINIZ.

1958 de

EV - PARA

En Az Yarım

Milyon Lira

DOĞUBANK

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Aralık 1958

İÇİNDEKİLER:

ÇAVUNT OĞLU KÖSEMİHÂL BAŞI - - - - - Mahmut R. GAZİMİHÂL
CYUN - RAKIS HAKKINDA MÜHİM BİR ESER (V) - - - - A. Kutsi TECER
KARS'IN GÖLE İLÇESİNDE KIZ İSTEME VE NİŞAN (I) - - - - Gündüz ARTAN
SADI Y. ATAMAN HALK MUSİKİSİ MÜŞAVİRİ OLDU - - - - T. F. A.
FOLKLORCULARIMIZ : TAHA TOROS - - - - - T. F. A.
KİTAPLAR: SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ H. DİZDAROĞLU
BAMSI BEYREK'İN SIVAS SÖYLENTİSİ (Son) - - - - - Cahit ÖZTELLİ
GELECEK SAYIMIZI HALİT BAYRI'YA AYIRIYORUZ - - - - - T. F. A.
BİZE GELEN KİTAPLAR

Sayı: 113

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

İkramiyeli grup mevduatı

0% 25
mutlak isabet!

- Ömür boyunca aylık irat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLİ** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumi keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

1958 de

EV - PARA

En Az Yarım

Milyon Lira

DOĞUBANK

226

HER İŞ ADAMI, VE
HER MÜESSESE,
REKLAMLARINI İSTANBUL
TRAMVAY VE TUNEL
İDARESİNİN OTOBÜSLERİNDE,
TRAMVAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE TUNELDE YAPI-
YOR.

SİZ DE MALINIZI
VE MÜESSESENİZİ
TANITMAK İSTİYORSANIZ,
İDARENİN BEYOĞLU'NDA,
METRO HAN'DA 4. ÜNCÜ KATTA-
KI İLANAT BÜROSUNA MÜRACAAT
EDEREK,

İ. E. T. T.'
NİN VASITALARINDA YER AYIR-
TINIZ.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Aralık 1958

İÇİNDEKİLER:

ÇAVUNT OĞLU KÖSEMİHAL BAHSİ	Mahmut R. GAZİMİHAL
CYUN - RAKİS HAKKINDA MÜHİM BİR ESER (V)	A. Kutul TEĞER
KARSIN GÖLE İLÇESİNDE KIZ İSTEME VE NİSAN (I)	Gündür AYTAN
SADI Y. ATAMAN HALK MÜŞİKİSİ MÜSAVİRİ OLDU	T. F. A.
FOLKLÖRÇULARIMIZ: TAHA TOROS	T. F. A.
KİTAPLAR: SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ II, DÜZDAROĞLU BAMSI BEYREK'İN SIVAS SÖYLENTİSİ (Son)	Caht ÖZTELLİ
GELECEK ŞAYİMİZİ HALİT BAYRİ'YA AYIRIYORUZ	T. F. A.
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 113

Kuruş: 50

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

227

30 ARALIKTA 30 ADET APARTMAN DAİRESİ

1 kişiye 6 Daireli Apartmanı tamamı...
cem'an 2 milyon

FAAL d-495

TÜRKİYE BANKASI

paranızın... istikbalinizin emanet

Bize gelen KITAPLAR

★ Stefan Zweig - Semih Tiryakiğ-
lu: «Acemak». Roman. Varlık yayınları,
Büyük Eserler Kitaplığı: 10. 12×17
boyunda, 304 sayfa, 4 lira.

★ Şemsettin Kutlu: «Eski Türk Ha-
yatı». Fıkralar - Olaylar. Varlık Büyük
Cep Kitapları: 82. 12×17 boyunda, 144
sayfa, 2 lira.

★ Mustafa Kulâber: «Selâleden Dam-
lalar». Şiirler. Öğretmen Okulu - Arifi-
ye, 13×18 boyunda, 32 sayfa, 60 ku-
rus.

★ Abdullah Rıza Ergüven: «Yalnız-
lar». Şiirler. Varlık yayınları, Yeni
Türk Şiiri: 40. 12×17 boyunda, 64 say-
fa, 1 lira.

★ Şakir Sabri Yener: «Gaziantep Ki-
tab'eri». Gaziantep Yüksek Tahsil ve
K. Derneği yayımları, sayı: 9. 13×18
boyunda, 88 sayfa, 2 lira.

228

T.C. ZİRAAT BANKASI

TASARRUF
HESAPLARI 1958

YILI İKRAMIYE
PLANINDA

3.000.000

Lira

P A R A,

3.000.000

Lira

UZUN VADELİ
KREDİ VARDIR.

SÜT VEREN ANNELER,
KANSIZLIK, ZAFİYET
KLOROZ, İSTİHSİZLİK
SIRACA VE NEKAHAT
İÇİN

MALT
Jülüsarı

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1919

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ: İHSAN HİNÇER

No. 115

ARALIK 1958

YIL: 10 — CİLT: 5

ÇAVUNT OĞLU Köse Mihâl Bahşı

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHÂL

Şahıs veya cins adı olarak yurdu-
muzda kullanıldığı yüzyıllardır hiç işi-
tilmemiş, yani ancak sınırlarımız dışı
Türklük topraklarında varlığına ihtimâl
verilebilecek türkçe kelimeler sanıl-
dığından daha çok olmak gerekir. Me-
selâ Bahşı sözü bunlardan biridir. (İs-
lâm Ansiklopedisinde «Bahşı» maddesi-
ne bakınız). Sadece Çanakkale yöresi-
nin bir kögesinde Bahşı Köyü adı bir
damga gibi yaşıyor! (Bahşı Kenti denil-
seydi ne hoş olurdu). Bir de Edirne'nin
Gazi Mihâl Camii kabristanındaki aile
kabr yazıtlarından birinde XIV. yüz-
yıl başlarından bir asker ulusu aynı atıf-
la anılıyor. O başbuğün mezarı bu
kabristanda değildir: Kız ve erkek
torunlarının kabirleri oradadır; er-
keğin taşlarında bu büyük babanın
hayat mâcerasını telmih ve temsil eden
bir kelime isim hanesinde bir rumuz ha-
linde okunuyor; öbür kız torunun kita-
besinde de aynı büyük babanın başka
bir hüviyet safhası arapça ibarede tek
türkçe kelimeyle isim hanesinde yazılı-
dır: Bahşı. Bu kayıtlar ne asil ad, ne
de lâkap değillerdir; çünkü sahibi ta-
rihte anılır, adını herkes bilir. Her iki
kelime sadece ünlü büyük babanın ge-
ceredeki yerini hayat safhalarıyla telmih
eden sözlerdir. Unutulması ki ilk Mi-
haloğulları birkaç kuşak süresince hep

bektaşî idiler, rumuzlu konuşmak onla-
ra mahsus halledendi. (Velâyetnamele-
ri hatırlayınız). Taşlardaki iki rumuz
mefhumunu yan yana getirdiğimiz za-
man «Firenk Bahşı» birleşimi meydana
geliyor; yani, «başından tanassür mace-
rası geçmiş olan bir bahşı» denilmek is-
teniyor. Fakat, secere bir kuşak daha
geri götürülerek bahşının babasının da
öz türk olduğu (bu sefer tam adı veri-
lerek) özenle belirtiliyor: Çavunt Bey.
Bu sonucusu geçen yazımda saydığım
arkaçağlık türkçe kelimeler tipindedir.
(Alfabetik dizide maddesine bakınız).

Adı geçen Edirne mabedini zaviye-
den camiye çevirterek sahibi kalmakta
devam eden Mihâl Umur Beyin — ki
Köse-mihâl'in torununun oğludur, —
onun babasının, halasının ve öz oğulla-
rının kabirleri hep oradadır. Cümlesi-
nin yazıtları özenle karşılaştırıldıkta
birbirini tamamlayan tam yedi kuşak-
lık en mevsuk bir secere meydana çıkı-
yor. Hiç bir menakibnameci bu kadarını
bilemezdi, hiç bir Vakıf kütüğü böyle-
sini yazamazdı. Bu bir ailevi bilgiydi.

Bu secereyi ilk defa Badi Efendi
merhum fark ederek mükenmel bir yaz-
ma nüshası üç koca cilt halinde Baya-
zât Kütüphanesinde saklı kendi Edirne
kitabına almıştır. İlk okuduğum zaman,
kaynağımı tahmin edemeyip, caminin vak-

229

fiyesi gibi bir kayıttan çıkarıldığını sanmış ve fazla önem vermemiştim; bunu itiraf ederim. Fakat, sonradan, adı geçen kabristanın kitabe fotoğraflarını edindikten cümlesini ileri yaşıta inceleyince Badi Efendinin neye dayanarak o kadar mevsuk konuştuğunu anladım ve şaşım.

Birbirini bızleyen kitabelerin tam seçeresini buraya aynen alıyorum: Hzır bin Mihâl Umur bin Aziz bin Mihâl bin Fırenk Bahşı bin Çavund.

Kitabeler seçeresinin şiklet merkezi (en eski dört kuşak için) Aziz Beyin baş ve ayak ucu taşlarında yazılıdır. Aziz Bey öldüğü zaman burası henüz bir zaviye idi. Anlaşıyor ki, vefatında oğlu Umur Bey tarafından bu zaviyenin yanına defnettirilip kitabeleri o yazdırdığı gibi, birkaç yıl sonra «camiye tahvil» işini de o tamamlamıştır.

Fırenk Bahşı kaydı — yukarda da söylediğim gibi — Gazi Kösemihâl Beyin önce fanasur ve sonra hidayete rücadan ibaret hayat tecellisine bir atıftır. Bahşı kelimesi gayet sanatlı bir yazı içinde sélis surette mahkûktür: mese-lâ Yahşı veya Yahya okunmasına imkân ve ihtimâl yoktur.

Kösemihâl Bey'in kabri malikânesi olan Mihâlgazi Bucagının eski merkezi Harmankaya köyündedir. Onun babası olan Çavund'un kabri bilinmiyor: bu zat her halde Kıpçak ülkesi türklerinden ama, dince hristiyan mı, yoksa şamanı mı idi, orası anlaşılamıyor. Sarı Saltuk ile birlik kalmış alperlerden ve bektâşiliğe müntesip olduğu düşünülebilir, bunun için sebep izleri vardır, hem de çok düşündürücüdür.

Ankara Vakıflar dergisinin son büyük cildinde etraflı bir yazım çıktı. Şu yazım onu besleyecektir. Yazımda, Osman Gazinin vefatından onbeş yıl kadar önce ölen ve Osman Beyden söz açan Bizanslı saray kronikörü G. Pakhymes'in not ve müşahedelerinden bir hadiseyi ıktıbas etmişim: bir Kutzi Baksi'nin macerasından kısımlar nakletmişim, Rumcada (ö) ve (ş) ses ve harfleri bulunmadığı için bu adı Köse Beyden başka olamayacağını sebeplerle anlatım. Söylemediğim tek nokta kalmıştı:

resmî kronikör yukardaki adı Baksi (yani bahşı) kısmının türkçede sadece bey demek olmadığını ve burada «kâhin» anlamına geldiğini bilhassa özenle belirtmiştir. Daha doğrusu, o çağda oralarda bahşı: bilgin, kopuzlu ozan, uğur yazısına vakıf kâtip ve bir nevi paşalık rütbesinde olabilen kişi demektir.

Gazi Köse Beyin hulûsüniyetindeki ululuğa bakınız ki: kendi haberi olmadan hüviyeti, gerek şahsını görmüş bir rumun itirafı açıklamaları, gerekse oğullardan menkul kitabelerin çekik kalemile kazılı ustaca seçeresi halinde hem tarihe, hem de kitabelere bağlanmıştır! Malikânesi Harmankaya yöresi hakkında ele geçen bir Evkaf defterinin açık ifadeleri ayrıca bir keşif oldu; onları da sözü geçen yazımda istinsah, fotoğraf ve en açıcı fıkralarıyla neşrettim. — Yine o ermiş gazinin hulûsüniyetine bakınız ki, bütün o malmaze ilk defa olarak, neslinden, naçiz bir fert kalemile işlenerek ilmin nazar ve tensibine arz olundu. — Tabiat üstü olaylara inanmamak elden gelmiyor; çünkü, insan aklının eremediği konular, «bilgiler» tutarından dünyalar kadar büyüktür: Gazi Mihâl'i rüyamda görelî çok oldu; bana elini öptürdü, hatırımı sordu, tebessüm ve dua etti. Elmacık kemikleri çıkık ve yüzü köseydi. Eski usul asker kıyafetinde ve beli kılıçlı idi. (Adı geçen rum kronikçinin kitabını Paris'te görüp fıkralarını tercüme ederek asıl metin fıkralarıyla birlikte bana ulaştırmak iyiliğinde bulunan aziz üstadım M. Eugène Borrel'e burada da teşekkür ederim. Küçük buluşlar biraz da onun himmet ve teşvikile mümkün oldu). — Şu yazılardan birer nüshayı eski İslâm Ansiklopedisinin Mihâlliler makalesi yazarı sayın Prof. Babinger'e de göndereceğim.

Köse Beyin öz oğullarından hiç birinin makberesi Edirne hatıresinde yoktur. Mihâl adındaki oğlunun, yani Aziz Beyin babasının kabri Bulgaristan Hasköy'ündedir (Khaskovo): kitabesinde «Mihâl bin Abdullâh» yazılı imiş; öfüm yılmı tabkika imkân bulamadım. Abdullâh, Köse Beyin müsilmanlık adıdır. Kabirdeki Mihâl Beyin de daha semitik

bir adı bulunmak gerekirse de, hangisi olduğu tayin edilemez. Bununla beraber Mihâl (= Mikâl) adı Tevrat'tan Kur'an'ımıza kadar bütün ana din kitaplarında vardır: dört büyük melâikeden birinin adıdır, cengâverliği temsil eder. Bir müslüman tarafından taşınmasına cevaz bulunmayan adlardan değildir: meselâ, Selçuk'un bir oğlunun adı Mikâl Bey idi. — XV. yüz yıl ortalarına kadar aileden baş akıncı durumuna geçen yaşlılar kısaca Mihâl Bey lâkabı tanınıyor, «râyet-i Mihâl» e o sahip sayılıyor, bunların akıncılarına da «Mihâlular» deniliyordu. Nesiller değişince, hususile XV. yüzyılda Mihaloğlu lâkabı enikomu belirerek gençlerine de teşmil edilir oldu.

Kösemihâl'in öz oğlu Mihâl Bey'in, Rumeliye kesin geçilisten önce de, sonra da Trakya'da ve Tunaya doğru (önce alperenlerle, sonra ordusu başında) gazalarının muhtelif şehirler münasebetile, ve yatırlara zaviyeler yaptırması münasebetile, Evliya Çelebi çok bahsetmiştir. Kösemihâl'in oğlu İkiyürekli Ali Beyden de söz açar (İki yürekli ve Çifte yürekli tabirlerinden maksat üstün yiğitliğe atıftır: iste bu zatın adı Ali Mihâl olabilir, ki Ali Bey Kosova gazası üzerine bir takdir buyruğu kazanmıştı. — Fakat, Köse Beyin, ilk defa Harmankaya'ya küçük yaşında beraberinde getirdiği ilk oğlu Balta Bey idi: Kabri bilinmiyor, belki de şehit düşmüştür. En eski manzum menakıbnamemiz olan Düsturname-i Enverî'de bu münasebetle pek mevsuk ve düzgün bir seçere dalı yer bulmuştur; Enverî, mese-lâ 1462 de Bosna seferine bizzat gittiğini yazıyor. Yol mutlaka İhtiman'dan geçeceği için, ve orası konaklama yerlerinden biri olmak dolayısıyla, kasabadaki Mihaloğullarile tanıştığı ve seçereyi onlardan edindiği muhakkaktır; böylesini başka hiç bir kaynaktan çıkaramazdık. Bazı mısralarını aynen alıyorum:

Şa'mdan gelmiş Mihâl Bey pehlivan
Balta Bey oğlu ile, ol mevcivan

Balta Beyin oğlu idi İlyas Bey

Bundan sonra İlyas Beğın Ankara bozgununda nasıl son dakikaya kadar Yıldırım'ın atı başında müdafaa kala-

Kösemihâl Bey (Bir rüyadan mübâ)

rak nihayet üzerine üşşen tatarların kılıçları parça parça edildiği, bu feragat menkbesine karşın şahit olan Timur'un sonradan esir padişaha ne türlüden hayret ve sitom ifade ettiği anlatılıp, şöyle devam ediyor:

İlyas Beğın oğludur İbrahim Mahmut nam
İhtiman'dadır bular sadr-ı kıran.

Menakıbnamenin sonradan ele geçen ve şimdi İzmir Kütüphanesinde bulunan ikinci nüshasında da bu kısım harfiyen böyledir. Baştan ikinci mısradaki yere bir virgül katmasaydım, müstensih nâşirin anladığı üzere, seçere kopuverirdi: yani «genç» Mihâl Beyin bir Balta Beyin nezaretinde gelmişliği manası çıkarılabildi. Halbuki Mihâl Bey pehlivandı (meceza), oğlu Balta o tarihte küçük-ül. Sonra da İhtiman nahiyesi ta 1876 gömenliğine kadar Mihâl neslinin vakfen malikânesi ve nice zaman akıncıların bir merkezi kaldı. Evliya Çelebi İhtimanlı Mihâllilerin seferlerini anar. Evkaf seçeresi sarıhtır: adı geçen Mahmut beyin evvelce Harmankaya malikânesinde kaldığı kayıtlı sabittir; sonra burasını akrabasından Mihaloğlu Ali Bey'e satarak kendisi Mihâlsiz durumdaki İhtiman'a çoluk çocuğuyla taşınmıştı. Enverî ihtimâl ki pek yaşlı olması gereken Mahmut Beyden, yahut onun oğlundan bilgi edinmiştir. İhtiman'da Mahmut Bey adlı bir ova, bir de istasyo-

na karşı «Mahmut Bey Camii» vardır.

Asıl önemli olan başka bir nokta, ilk mısram başındaki «şam» kelimesidir. Bunu Şam (=Dimişik) şehri veya ilkesi sanmak yanlıştır. O suç ben de işlemiştim. Arapçada elif hemze ile iki heceli gibi söylenen «şu'am», tam ziddina, bir yön ifadesidir; sol canip demektir! Esasen Hicaz halkı da kendi ülkelerine nispetle Dimişik tarafları sol yana düştüğü için oralara Şam demişlerdi; sağ istikamete ise Yemen ilke adını vermişlerdi, «yemin» sağ canib demektir. İmdi, «şimâl» kelimesi de şam ile birdir: sol demektir. Medreseliler yön tarifinde yüzü gün doğusuna çevirip sol tarafa şimâl (= şam), ve sağ tarafa cenup derlerdi. (Bugün, sağımıza güneye doğru çevirip, ilerimiz kuzey oluyor...) Şu açıklamaya göre: Mihâl Bey (oğlu ile birlikte) Suriye tarafından değil, bilakis «yukarı illerden» gelmiş olur, ki doğrusu da budur. Demek ki Enveri bunu öğrenmiş, bilmiş ve ilk tarihçemiz olarak yazmıştır. Anadolu'ya nazaran «şam» ve «şimâl» Karadenizin yukarısı, Kıpçak, Tuna ve Dobrica illeri oluyordu. — Şam kelimesini iki heceli gibi hemze düşmesiyle okursak mısram vezni ancak değün düşebilir; nazımda bu cihet hesaplanmıştır.

Gezdim Urum ile Şam'ı
Yukarı illeri tanı
Çok istedim bulamadım
Şöyle garib bençelleyin
Yunus Emre'ye ait olan bu mısralarda da bence o çağ için Şam şehri bahis konusu değildir: Urum, o çağ için Anadolu idi; şam da, tekidettiği üzere, «yukarı iller» di.

Son bir fıkrım şu olacaktır: Osman ve Orhan çağında «gazıyan-ı Rum» vardı gerçi ama, bu ayrı bir mefhumdu; mühtedi Türkler ve Tatarlar da bulunmuş olabirdi, Fakat, «Grek komutan» işte böyle bir şey o kuruluş çağı için akla bile getirilmemeliydi. Bizim ilk vekaifname ve menakibnamelerde «Köse Bey rum idi» diyen tek ibare yoktur. Sonrardan bizden bahseden avrupalı tarihlerinde yoruma dayanan bu safsata meydanı boş bulup aldı yürüdü; hele

Hammer'den sonra bu yorum tekerlemesi bizde de aktarıldı durdu. Bunlar indiyattır. Hacı Evrenuz bin İsa'nın hüviyeti rumluk atfından nihayet kayıtları bulunarak kurtarıldı. (İslâm Ansiklopedisindeki maddesine bakınız). Onlar, mübarek yatırlar, bir devlet kurmuş ulu gazilerdir. Haklarında ibzâl olunca necip cümlelere başkalarının indiyatı aktarılmamalıdır. Mihâl Beyin öz Türklüğü Evrenos'un şehit babası İsa Beyin hüviyet kayıtlarından daha da etraflı olarak kitabelerde kazalı duruyor, isteyen görebilir. — Edirne cami ve kabirlerinin onarımını burada bir kere daha rica ederiz.

Şu, ve Vakıflar dergisindeki, yazılarım, millî şerefle alâkâlı bir tarih konusunda ölüm arefesinde şahsa nasip olmuş bir vazifenin ifadesidir. Konunun çerçevesiyle folklor alanım bir seferlik aştığımdan dolayı dergimizden özür dilerim. Köse Bey bir «asker bahşısı», babası Çavunt da bir şöbret imiş: bu kadarı tarihteki halk bilgisine girebilir.

ÜÇ ESER:

Sayın Üstad İsmail Hakkı Uzunçarşılı, İslâm Ansiklopedisinde «Kösemülâh» maddesini çıkardı. Beşik Vakıflar dergisindeki yazımı henüz görmemişlerdi. (O yazımı Vakıflar dairesine teslim tarihi 1953 yılında olduğu halde, basılması bu yıl mümkün oldu). — Üstad, mebla makalesinde Hamankaya'nın yeri hakkındaki coğrafya hatasını düzeltmekle benim yazımı desteklemiş oldular. Kendisiyle henüz teşerrüf edemediğim için, burada teşekkürü vazife bilirim.

Sayın Üstad Ağah Sırrı Levend de, Mihaloğlu Ali Beyin şair kâğıdı ve şiih arkadaşısı Suzi Çelebi'nin onun ölümünden sonra yazdığı manzum Mihaloğulları destanını Ankara'da nefis bir cilt halinde son defa nesrettii. Teşekkür olunur. Bu destanın Yugoslavyadaki nüshası orada inçelenerek epey peşiyat yapılmıştır.

Prof. M. Tazyib Gülbilgin şu 500 kâşuk sayfalık kitabında bazıları Mihallere ait evkaf belgeleri çıkardı: XV-XVI. asırlarda Edirne ve Paşa Livası Vakıfları — Mühtakir — Mukataatlar (I. D. Edeb. Fakültesi yayımları, No. 508; 1-52). Değerli bilgiler kazandırdık, teşekkür olunur. Ancak, Edirne'de yatan Mihâl Umur Bey Köse Beyin torunu değil, torununun oğludur. Torun Aziz Paşanın babasının adı da eali Mihâl idi: bu zat Evrenos Beyin bir mühtakir ortağı ve yakın mühtakir idi. — Zeki Mehmet beyin «Kösemülâh ve Mihâl Gazî aynı adam mıdır?» makalesi artık unutulmalı idi. Badî Elendinin kısmen verdiği geçiredeki Çavunt adının Çand okunması yanlıştır. Bu hatayı evvelce ben işlemiştim. (Kıtaipia, s. 244-245).

Oyun - Rakıs Hakkında Mühim Bir Eser

— V —

Yazan: Ahmet Kutsi TEGER

Oyunun savunmasını teşkil eden ikinci kısım şöyle bir muhakemeye dayanıyor: a) Oyun da musiki gibi ilâhî bir nağmeden çıkmıştır. Bu ilâhî nağme ile vecde gelen kâinat, hareket halindedir. Oyun bu hareketin insanda bir devamıdır. b) İnsan kâinatın bütünlüğünü nefsinde toplayan bir yaratıktır. Kâinat-taki ilâhî düzen onun nefsinde de tecelli eder. İnsanın onu idrak etmesi, akıl yoluyla bilmek; onu vecid halinde duyması «Sema»dır. c) Sema' kâinat-taki ilâhî düzene paralel olarak bu hareketin insanda temsili - sırrı bir ifadesi olan oyundur. d) Oyunun bu temsili-sırrı mânasını anlayana oyun helal olur. Çünkü anlayan için oyun bir eğlence değil, ilahî varlığın kudretini temsil yolile canlandırılan, onu kutlayan, ululayan bir vecit, bir ibadettir. 1)

Oyun hakkında menfi görüşlüler vardır. Eğer oyunun da, musiki gibi, ilâ-

1) Burada «Dua» ile «ibadet» arasındaki münasebeti düşünmek lâzımdır. Dua, senbol hükmatinde olan sözlerle ilâhî varlığı ululamak; ibadet ise, abdest ve namaz gibi, onu senbol hükmatinde olan hareketlerle ifade etmektir. Eğer «Söz» ün de «Nefs-i natkâ»nın bir hareketi olduğu kabul edilirse dua da, netice itibarıyla, hareket ile ululama yani ibadet olmuş olur. Tarikatlerde «Niyaz» sözünün çok defa bu anlamda kullanıldığı görülür. Halk arasında kullanılan «Namazında, niyazında olmak» deyimii de nihayet bu anlayışa dayanır.

Tasavvufî zümreler arasında «Zikir» ve «Sema» gibi ayin şekilleri üzerinde ısrarla durulması, ednas ile «ibadet» arasındaki münasebetin bu tarafa anlaşılmasına ilgilidir. Esasen Sünnî inançlığın yalnız sema değil, zikri de hoş görmemesi, zikri duadan ayırt etmesinden ileri gelir. Zikirde aşkî derecede vecit halinde bulunması onu sema, dolayısıyla bir çeşit ibadet şekline yaklaştırır. Bu çeşit ibadetin namaz yerine konmak tehlikesi sünnetleri şiddetle tarikatleri aleyhine çevirmiştir. Sünnetlere göre ibadet ancak ve yalnız namazdan ibarettir. Gerçi namazda ibadet ve dua birbirini tamamlar, ama bir çok hallerde ibadet ve dua birbirinden tamamen ayrıdır.

hi bir kaynaktan çıktığı anlatılır, Sema'nın temsili-sırrı bir mâna taşıyan oyun olduğu belirtilirse bu husustaki tereddütler, itirazlar da ortadan kalkar. Nitekim, incelediğimiz metinde birinci kısım oyunun doğal kaynağı, özelliği açıklanmaktadır. Orada gördük ki dört oyun, dört unsur, dört mevsim, insan ömrünün dört çağı... birbirleriyle paralel teşkil ederler. Aynı ayrı plânlarda bu paralel görünüş hakikatte aralarında derin, esaslı bir münasebet bulunduğunu anlatır. Aralarındaki bu münasebet de, ayrı ayrı plânda olsalar dahi, nihayet hepsinin aynı harekete bağlı olmasıdır. Bu asli hareket, metinde bir çok defalar tekrar edildiği gibi, ilahî bir kaynaktan, Tanrı buyruğu olan «Kün» sözünden doğar. Hareket ve bu hareketten zühur eden ses, nağme, kâinat-taki ilahî sırrın belirtisidir. Bu mânayı anlayan kimse, ruhunda ilahî bir vecit duyar; içinden harekete geçer, yani «oynar». Sema' esasında insan kâinatın her zerresile kaynaşma halindedir. Çünkü bütün zerrelere ilahî hareketin içindedirler. O halde:

«Bilmek gerek kim sema' dört türlü ki-
sye helal, ayruğuna haram.»

Şimdi bu dört türlü kişinin kimler olduğunu birer birer metinden çıkaralım.

I — Bilgi sahibi:

«Evvel bu işi, bu hareketi böyle görüb
işleyene helal. Zira kim kendü akılla an-
lar, gözile görür kim yer ve gök, dahi
verde ve zükte ne varsa cümle hareket-
tedir, oynar genül zensiz (İstesla İstemisla),
zira kim oynadı var. 2) Nitekim
eydür:

ŞİR

«Lû'bet dürür cümle cihan, lû'betbaz ol-
dur kadim
Levl ü nehar andan döşer, İykin görün-
mez ol hakim»

Bu mısralar da açıkça gösteriyor ki «cümle cihan», bütün kâinat, «kadim» olan Tanrı'nın, «hakim» olan asıl varlığın emriyle hareket eder. Her şeye o

Kız İsteme ve Nişan

Yazan: Gündüz ARTAN

Oğlan kızı görüp beğendikten sonra isteğini ekseriyetle önce annesine ve annesi vasıtasıyla babasına duyurur. Babası rıza gösterirse, bir gece yanına bir veya iki yakını alır, kız evine giderler. Bu gruba «Elçi» denir. Kız evinde ağırlandıktan ve bir müddet konuştuktan sonra elçilerden biri kızın babasına, amcasına veya akrabasından bir büyüğe hitaben şöyle sorar: «Hiç sormuyorsunuz, siz bu gece zamanı, hayır olsun, ne için geldiniz?» Kız tarafı bu sözü hemen cevaplandırır: «Hoş geldiniz, göz üstüne geldiniz; gelen misafire sorulur mu neye geldiniz?» Elçi devam eder: «Allahın emri ile Peygamberin kavli ile senin kızını bu adamın oğluna istiyoruz.» Kız tarafı kendi avarlarında biraz konuşurlar. Kızı vereceklerse «peki» derler. Vermeyeceklerse

mahdum suyunca yürür. Dahi halk, Hak hazretine imanlı imanile okınar. Nitekim eydür: Yavne ne'dü küllü enasın bilimainhim. Pes, mâlüm oldu kim sahib -- veedin hali kü sevencere helal.»

Şimdi bunları motin hülâsa ediyor:

«Öl kişi kim işlediği iş bilmez, sema' ne nesnedür bilmez, aslı nedendür bilmez, sahib - davet degül, sahib - veclî degül, sahib - veede mütabaat eylemedüktür, ana sema' haram.»

Nihayet metin «apologétique» bir kaç cümle ile sona ermektedir. Kendisi-na sema' haram olan kimseye;

«Yıdğı lokma haram. Söyledüğü söz haram. Sema' anaçün haram kim aslin bilmez. Yıdğı anaçün haram kim işin bilmez. Söyledüğü anaçün haram kim ma'nasın bilmez. Sureti İhsan. Sıyretti (tavır, gidiş) hayvan. Hayvandan dahi kem (Noksan). Nitekim, ulıko kel-en'ami bel küm' adal. Hayvanın hayrı değer halka, amin şerrî. Yırdekl haram anaçün kim kanden geldi, kaadedir, kaude gider, bilmez. Kendücin, kendü işin bilmeyene cümle nesne haram. Ve Allahü a'lem.»

(Devam edecek)

«kız küçüktür, gelinlik yapamaz, çeyizini şimdilik yapmayın» gibi bahanelerle elçileri cevaplandırırlar.

Birkaç gün sonra aynı elçiler kız evine tekrar gelirler. Kız evinin red cevabına karşılık oğlan tarafı elçiler gönderme devam ederse kız tarafı bu konuda kullanılan bir meseli söyleyerek «bizim itimiz sizin baltayı getirmedii veya «sizin kaybınız bizde yoktur» der. Bu sözden sonra elçiler bir daha kız evine gelmez.

Kız tarafı, müsbet cevap verirse, birkaç gün sonra oğlan evine nişan hazırlıkları yapılması için haber gönderir ve davet eder. Buna «beh» denir. Kararlaşırılan günün gecesinde oğlanın en yakınları kız evine gelirler. Getirdikleri yüzük ve valâ (ipek baş örtüsü) kız tarafına gösterilir; sonra gene oğlan tarafının getirdiği meyvalar yenir.

Bu ilk ziyaretten bir müddet sonra oğlan tarafı hisım akrabalar, kadınlı erkekli büyük bir grup halinde kız evine gelinlerini görmek üzere gelirler. Her gelen bir hediye ve oğlanın annesi ile babası da kızı elbiselik, ayakkabı vb. getirirler. Kız, misafirlerin elini öper, hizmet eder. Evden ayrılırken misafirler kızın yengesine 5-10 lira para verirler. Buna «bay görmesi» denir. Toplanan bu paralarla babası kızına eşyalar alır.

Bu arada kız tarafı «nişan verme» töreninin gününü kararlaştırır ve kendi düngür (dünür) ü ile oğlan tarafının düngürüne bu günü duyurur. Düngürler nişan töreni günü «mutfak (yiyecekler)» mın hazırlanmasını konuşur ve oğlan tarafının neler getireceğini kararlaştırırlar. Meselâ iki koyun, elli kilo pirinç, elli kilo şeker, kaysı, yağ vb. Nişan töreninin yapılacağı günden bir gün önce bunlar oğlan evinde hazırlanır. Kırmızı valâlarla süslenen «mutfak» adı verilen bu yiyecekler kız evine götürülür.

Nişan günü oğlan tarafı, hisım akrabaları ve bu defa komşularının da katıl-

dığı kadınlı erkekli kalabalık bir grup halinde kız evine gelirler. Kapıyı geldikleri zaman kızın yengesi kapıyı açmaz. Oğlanın babası kızın yengesinin pesges (bahşis) ini verince kapı açılır. Yemek vakti gelince oğlanın babasını çağırıp yemek vermesini söylerler. Fakat yemeği pişiren kimse «kazan açması» bahşisini almadan kazanı açmaz. Yemekler yendikten sonra sofraya üzerine mendil örtülmüş bir tabak konur. Önce oğlanın babası ve o rayice göre yemek yiyen herkes tabağa para atar.

Artık iş oğlanı kızın yanına götürmeğe kalmıştır. Bu meseleyle bilhassa kadınlar meşgul olur; münasip bir günü oğlanın arkadaşlarına duyururlar. O gece büyük bir mendile meyvalar doluran arkadaşları oğlanı yanlarına alarak, kız evine doğru silâhlar atarak gelirler. Kapı veya pencere çalınınca kızın annesi veya evdeki bir kadın kapıyı açar, oğlanı içeri alır. Arkadaşları meyva bohçasını kapıyı açan kişiye verir ve evden uzaklaşırlar. Oğlan, müsait bir oda varsa oraya veya önceden masa, sandalye konmuş merek (samanlık), ahır, kom (davar ahır) gibi bir yere alınır. Bu odaya yatak yapılmaz. Burada nakledeceğimiz şu hikâyeye, önceleri yatak da yapıldığını fakat sonra vazgeçilmesinin belki de yegâne sebebi ni göstermesi bakımından önemlidir.

«Gürcistan Türkleri olan Terekemelerde bir delikanlı nişanlısının yanına gider. Bir müddet konuşulduktan sonra sıra yatmaya gelir. Oğlan elbiselerini çıkarırken ceplerinden tarak, ayna dö-küllür. Âdet olduğu halde ki soyunmaz ve «zannettim ki benim nişanlımın cepleri mermiyle, barutla doludur ve üzeri barut kokuyordu. Halbuki sen de benim gibi üzerinde tarak, ayna taşıyorsun. Erkek dediğin barut kokar, silâh taşır» der, odadan çıkar ve o oğlanla evlenmez.»

Oğlan oturmakta olduğu odada uzunca bir müddet bekledikten sonra, annesi veya yengesi kızı odaya sokar ve üzerlerinden kapıyı kilitler. Sabahın erken saatlerinde oğlan evine döner.

(İkinci yazıda bitecek)

Sadi Yaver Ataman İhsan Hınc'er'le.

Sadi Yaver Ataman

Memleketimizde halk musikisi sahasında yetişmiş değerlerin başında gelen ve bu alanda verdiği eserlerle tanınan Sadi Yaver Ataman, bu defa İstanbul Radyosu Halk Musikisi Müşavirliğine tayin olunmuştur.

Bu tayin, bilhassa millî kültürümüzün zengin kaynaklarından birisini teşkil eden halk musikisi alanında olduğu için sevincimfi bir kat daha artırmıştır.

Bu görevle tayininden sonra Sadi Yaver Ataman, derhal işe koyularak hiçbir fark ve imtiyaz gözetmeksizin bu toprağın sesini radyo mikrofonlarının önüne getirmekle küçük yaştanberi bağlandığı ideale bütün gücü ile hizmete başlamıştır. Şimdiden radyolarımızda bu toprağın sesi ehemmiyetli bir zaman kaplamağa başlamıştır. Sahipsiz kalan bu saha, bu suretle ehlî bir teşkilâtçıya, bir hocaya kavuşmuştur.

Artık iş saatlerimize rastlayan zamanlarda bir yasadık savarcasına, dondurulmuş bir tek kümeye değil, bu hususta değerli kabul edilen bütün halk musikisi ses ve saz sanatçılarının imkânlar verilmektedir.

Sadi Yaver Ataman'ın bu eşsiz hizmeti gün geçtikçe daha değer kazanacaktır. Sadi Yaver Ataman'ı ve onu bu toprağın çocuklarına kazandıran Basın-Yayın ve Turizm Vekil'i, bu yerinde tayin ve kararımdan dolayı hararetle tebrik ederiz.

T. F. A.

Taha Toros

Çukurova'nın tarih, edebiyat ve iktisadiyatından tutunuz, eski hayatı, an'aneleri ve folkloru ile alakalı ne kadar çeşitli mevzu varsa, yegâne müracaat edilen ayaklı kütüphane, Taha Toros'tur.

Taha Toros, kendi memleketinin herşeyinde ihtisas sahibi olmakla beraber, folklor bilgisi Türkiye'ye şamil bir zenginlik arzeder. Hattâ, cenebi profesörlerin de zaman zaman müracaat ettikleri ve eserlerinde kendisinden bahsettikleri müdekkik ve müellifler arasındadır.

Biz burada onun yalnız folklorla alakalı cephesini belirtmeğe çalışacağız. O Türkiye'de 48 vilâyete muhtelif vesilelerle gezmiş, folklor konusunda da incelemeler yapmıştır. Onun 32 senelik emeği defterler ve ciltler dolusu zengin dökümanlar halindedir. Bu derlemeler, bir şahıs değil, ancak bir heyetin yapabileceği kapasitededir. Fermanlar koleksiyonu ile Cönk koleksiyonu ve halk sanatının mütenevvi folklor malzemesi meşhurdur.

Taha Toros'un Türk folkloruna ait hazırlamakta olduğu resimli eserler Münih, Bonn ve Hamburg'daki Alman profesörlerin ve ayrıca Fransız ve Hollandalı bilgilerin büyük alakasını toplanması ve bunların yabancı bir dille neşri için talepler ve konferanslar vermek için de davetler almıştır.

Toros'un ilk folklor tetkikleri orta mektep ve lise tahsili sırasında Tarsus ile Adanada başlar. O zamanki yazdıkları, -Adana Maarif Emini- İsmail Habib'in dikkatini çekmiş ve üstadın tesvikile etidlerini mahalli gazetelere aksettirmiştir. Yaz aylarında memleketi olan Torosları, en küçük aşiretlerine varıncaya kadar, dolaşarak mevzuun içerisinde senelerce yaşamıştır. O, tetkiklerine ilmi bir hususiyet katmış, topladığı malûmatı, fermanları, eski mahkeme-şer'iyye kayıtlarıyla karşılaştırıp, mevzuları mümkün olduğu kadar ves-

kaların ışığı ile kıymetlendirmek yolunu tutmuştur.

Taha Toros, Türkiye'nin büyük ve eski şehirlerinde tozlu mahzenlerde bulunan (Sicillat) üzerinde de yıllarca süren tetkikatında, aşiret tarihimize ilgili çok kıymetli malûmat elde etmiştir. Eski Şer'i mahkeme sicillerinin, il-

TAHA TOROS

mi tetkiklerde faydalı olabilmeleri ve onların mahzenlerdeki nisyan ve perisahlıktan kurtarılması için şahsi dostu olan, Hasan Menemencioglu'nun Adliye Vekâletine getirilmesi üzerine, onunla temasa geçerek, bu kıymetli defterlerin, mahalli müzelerle devrinde hizmet etmiştir.

Taha Toros, Anadoluda gerek kütüphanelerde gerekse hususi eşhas nezdinde bulunan bir çok yazma eserleri tetkik ettiği gibi, Türk aşiretleriyle alakalı olarak Bab-ı Âli mühimme defterlerini, hazine-i evraktaki ferman ve emirleri de incelemiştir. Bu mesaisile, merhum, Ahmet Refik'in yarım kalan Anadoluda Türk Aşiretlerini, metodlu çalışmalar ile, muhtelif cildler teşkil edebilecek dökümanlar haline kalbetmektedir.

Taha Toros'un folklorla ilgili 1938 yılında basılan (Toroslarda Tahtacı Oymakları) adlı kitabından bazı parçalar İkinci Dünya Harbinden evvel Almancaya çevrilmiş, 1941 yılında basılan (Dadaloğlu) kitabının mevcudu kalmamıştır. Bilâhare bu ünlü halk şairinin, aşiretine ve kendisinin vefatına dair, mahkeme-i şer'iyye sicillerinde şayanı dikkat kayıtlar bulunmuştur.

Toros'un ayrıca yazdığı millî kalıramanlık piyesleri, bir kısım halkevlerinde ve radyoda oynatılmıştır. Kahramanlık ve folklorla ilgili senaryosu, bir kısım filmler yandığından yarım kalmış ve beyaz perdeye intikali müsait bir zamana talik olmuştur.

Taha Toros'un kısa biyografisi :

1910 da Toroslarda meşhur Gülek Yaylasında doğmuş, orta mektebi Tarsus'ta, lise tahsilini Adana'da kimal ettikten sonra, İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1933 yılından beri muhtelif memuriyetlerde bulunmuştur.

Feriköy Rum Mektebinde dil öğretmenliği, bilâhare Beyoğlu muntakası Maliye Tahsil Müfettişliği, Adana Ticaret ve Sanayi Odası Umumi Kâtipliği, Ticaret Vekâleti Müfettişliği, gibi vazifeler ifa etmiştir. İkinci Dünya Savaşı içerisinde müfettişlikle birlikte Ankarada Milli Koruma Teşkilâtı'nın başına getirilmiş, Ticaret Vekâletinde ve İktisat Vekâletinde birleşmesinde muhtelif komisyonlarda çalışmış, 1954-1956 yıllarında ihdas edilen İktisadi Tetkik ve Kontrol Heyeti Reisliği gibi mühim vazifelerde bulunmuştur.

Avusturya hükümetinin resmi davetlisi olarak Viyana'ya giden Heyet'e iştirak etmiş ve oradaki tetkiklerinden başka, 1958 yılında Almanya'ya gittiğinde oradaki müsteşrik ve profesörlerle tanıştırılmıştır. 1957 yılında davet edildiği -Münih'te toplanan- Beynelmel Müsteşrikler Kongresi'ne, Türk folkloru'nu alakadar eden bir tebliğ hazırlamakta iken -resmî vazifesi dolayısıyla izin alamadığından- iştirak edememiştir.

Toros, resmî ve fahri vazifelerinin-

den dolayı muhtelif zamanlarda takdir-nameler almıştır. Mumalehyin folklor sahasında da ilhtisası bulunduğundan, neşredilmiş ve edilmemiş bir çok eserleri vardır.

NEŞREDİLMİŞ ESERLERİ :

- 1 — Toros Demetleri 1929 Adana
- 2 — İki Ses Geliyor (İlhamı F. İle müşterek) A. Habî Kitabevi 1931 İstanbul
- 3 — 5 Kânon Sanî (Çukurovanın kurtuluşu) 1933 İstanbul
- 4 — Seyhan Efsanesi 1931 İstanbul
- 5 — Türk Kadın Şairleri (Antoloji) 1931 İstanbul
- 6 — Tahtacı Oymakları (Mersin Hatkevi Neşriyatı) 1938 Mersin
- 7 — Çukurova'da Halk Şairleri (Folklor ve Antoloji) 1938 Adana
- 8 — 15 İncel Cumhuriyet yılında SEYHAN (Bu kitap, Adana Valiliği tarafından Taha Toros'a yazdırılmıştır) 1938 İstanbul
- 9 — Çukurovada ve Toroslarda Köy İktisadiyatı 1938 Adana
- 10 — Atatürk'ün Adana Seyahatleri 1938 Adana
- 11 — Şair Ziya Paşa'nın Adana Valiliği - 1938 Adana
- 12 — Dadaloğlu (Folklor ve Biyografi) - 1941 Adana
- 13 — Adana Rehberi (Adana Ticaret Odası Neşriyatı) - 1941 Adana
- 14 — Kackaç - 1946 Ankara
- 15 — Türk Hatırları (Kültür Basım ve Yayımlar Kooperatifi) - 1950 Ankara
- 16 — 951 Sayılı Kâr Hadleri Kararnamesinin İzahlı (Yapı ve Kredi Bankası Yayını) - 1951 İst.
- 17 — Yeni Kâr Hadleri Tatbiki (Yapı ve Kredi Bankası Neşriyatı) - 1955 İstanbul
- 18 — MİBİ Kurumuna Kanunla Tatbikatı (Yapı ve Kredi Bankası Yayını) - 1956 İstanbul

NEŞRELENECEK ESERLERİ :

- Çukurova Ansiklopedisi - 5 Cilt
Türk Aşiretleri - 3 Cilt
Türk Folkloru - 10 Kısım
Folklor Ansiklopedisi - 2 Cilt
Adana Tarihi - 3 Cilt
MİBİ Mücadelede Çukurova - 2 Cilt (1946 yılında TASVİR Gazetesinde tetrika edilmiştir.)

- Tarihte Tarsus
Pamuk Kitabı
Adana Valileri
Türkmen Harlıları
Cenup'ta Fermanlı Boylar ve Aşiretler
Toros Takvimi
İbnülemin Mahmut Kemal

T. F. A.

Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri

Yazan: Hikmet DİZDAROĞLU

Anadolu'da Türk edebiyatının başlangıcını XIII. yüzyıla kadar götürüyoruz. Kitaplıkların taranması sonunda XIII. yüzyıla ait eserlerin bulunması ve sayılarının çoğalması, bu düşüncenin doğruluğunu ispat etmektedir.

Anadolu'ya göçen Türk topluluklarının yazılı bir edebiyatları olduğu şüphelidir. Zira, gelenler arasında büyük çoğunluğu meydana getiren Oğuzların Türk dili ve kültürü tarihinde önemli yerleri olduğunu bildiren belgelerden yoksunuz. Muhtemeldir ki, Anadolu'yu yurt edinenler, Oğuzların göçebe kısmından ve medenî seviyeleri yüksek olmayanlarından. Bunlar, Türk kültür ve medeniyetini temsil edecek durumda değillerdir.

Anadolu'nun İslâm kültür merkezlerine yakınlığı ve göçebe Oğuzların yazılı edebiyatları olmayışı, Anadolu'da başlayan yeni edebiyatın Arap ve Fars edebiyatlarını örnek alması sonucunu doğurdu. İlk yazılan eserler, ortak bir yazı dilinin verimi olduklarını gösteren nitelikte değildir; yerli şive, konuşma dili esas olmuştur.

Anadolu yazı dili birliğine kavuşması, Osmanlı'nın siyasi birliği sağlamalarıyla gerçekleşmiştir. Ancak, yazı birliğinin gerçekleşmesi ve yeni edebî dilin kuruluşu Türkçe için bir kazanç sayılmaz: Arapça ve farsça, zamanla, Türkçe'yi zayıflatır; ana dil, Divan nesir ve nazmında sığıntı durumunda kahr.

İlk eser verenler, Türkçe'nin yetersizliğinden yakınmışlar, hattâ içlerinde rumca yazarlar bile çıkmıştır. Eski Anadolu Türkçe'si oğuzca, kıpçakça ve türkmençe grupunun özelliklerini taşır. Bu Türkçe ile yazılmış metinler, öзде de, biçimde de çeşitlilik gösterirler. Türkçe'sinin birden belirmediğini, bir geçmişi bulunduğunu, eski Türk yazı dili ile bağlantısını kaybetmediğini, her ikisinde de birbirine benzer tarafların çok olduğunu anlatmaktadır. Anadolu'

da gelişen Türk edebiyatının, İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı ve yazı dili ile olan bağlantısı, edebiyatımızın, kesintiye uğramadan sürüp gittiği hakkındaki fikri doğrulamaktadır.

XIII. yüzyıl Anadolu Türkçesinin takvimi arasında Sultan Veled'in Türkçe manzumeleri de vardır. Bunların sayısı bellidir: İhtida-nâme' de 76, Rebab-nâme'de 162 Türkçe beyit bulunmaktadır; Divan'ında da Türkçe ve karışık (farsça, rumca) 129 beyte rastlanıyor.

Sultan Veled (24 Nisan 1226-11 Kasım 1312), bilindiği gibi, Mevlâna Celâleddin Rûmî'nin en büyük oğludur. Lârende (Karaman)'de doğdu. Anası, Semerkant'li Şerafeddin'in kızı Gevher Hatun'dur. Mevlâna, oğlunu çok sevdiğinden, ona, babasının adını vermişti: Bahaeddin. Fakat o, daha çok, Sultan Veled diye anılır.

Sultan Veled, her alanda babasının izinden gitmiştir. Şiir konusunda da durum böyledir: Şair kimliği ile, babasını tekrarlamaktan başka birşey yapmamıştır. Mevlâna örneğine uymak, ona benzemek, onun gibi olmak baş kaygısıdır. Şiirlerinin konusu, kullandığı vezinler, benimsediği fikirler hep Mevlâna'dan alınmıştır, hem de asıllarının soluk birer gölgesi olarak. Deyişi de babasının taklididir.

Şiirlerinde sanat gösterme amacını gütmemiştir. Nazmı gevşek ve pürüzlüdür. Bizi derinden kavramaz, kuru ve heyecansızdır. Şiiri, telkin etmek istediği dinî, tasavvufî ve ahlâkî fikirler için bir araç olarak kullanmıştır. Türkçe manzume ve beyitlerinde, Anadolu halkını uyarma ve tarikata (Mevlevîlik) bağlama ereği saklıdır. Bir yandan halk farsçası ile aydınları gözetirken, arasıra başvurduğu halk Türkçesi ile de farsça bilmiyen büyük çoğunluğu gözünde tutuyordu. Aruz vezni ve mesnevi şekli, onun verdiği örneğe uyularak, ondan sonra, dinî - ahlâkî ve ahlâkî - tasavvufî nitelikteki didaktik eserlerde uygulanmaya başladı.

Sultan Veled'in Türkçe manzume ve beyitleri, Divan'ına, İhtida-nâme (9435 beyit)'sine, Rebab-nâme (8091 beyit)'sine ve İhtida-nâme (8313 beyit)'sine bakılınca, göz doyuran bir toplama ulaşmıyorsa da (hepsi 376 beyit), bunların Türk dili tarihi bakımından önemi büyüktür. Eski Anadolu Türkçesinin sayılı belgelerindedir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin öğretim üyelerinden sayın Mecdud Mansuroğlu, işte bu Türkçe manzume ve beyitlere dayanarak, eski Anadolu Türkçesi hakkındaki bilgilerimizin sınırlarını genişletmekte, gramer özelliklerini tanıtmaktadır (1).

İlgilileri araştırmalarından faydalandırmak için, ilkin, Türkçe manzumelerin transkripsiyonlu metinlerini yayımlamıştır. Bunu yaparken, Türkçe manzumelerin bulunduğu yazmaların hiçbirini esas almıyor; maksadı, «metnin aslına en yakın şekli elde etmek» tir. Bunu da, «çeşitli istinsah ve yardımcı bilgilerin kılavuzluğu» ile sağlıyor.

Eldeki malzeme, bir hazine değerinde olduğundan, ilk Anadolu Türkçesi'nin yapısını ve özelliğini belirtme yolunda elden gelen titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Memnunlukla söyleyelim ki, sayın Mecdud Mansuroğlu bu dikkat ve özeni bir an elden bırakmamış, her konu üzerinde inceden inceye durmuş, «herşey yeniden ve daha ilerlemiş olduğu umulan bir görüş ve usulle elden geçirilmiştir.»

Monografinin sayfalarını çevirdiğimize, Mansuroğlu'nun, bilimsel araştırma gücünü küçük ayrıntılara kadar uzattığını, hiçbir noktayı gözden kaçırmamağa çalıştığını hayranlıkla görmekteyiz. Nüsha farklarını bir bir tesbit etmek, türlü dil ve gramer özelliklerini belirtmekle kalmıyarak bunların metinlerdeki yerlerini teker teker göstermek, Türkçe kelimelerin hangi beyitlerde geçtiğini kaydetmek... Bunlar, dile kolay şeylerdir. Aslında, insana «pösteği saydır-mak» çesidinden «ömür törpüsü» bir çalışmaya bağlıdır hepsi de. Zaten, bilimsel araştırma başka türlü olmaz ki? Önceden bütün güçlükleri göze alacak, ondan sonra işe başlayacaksınız. «Eyüp

sabrı», bu soy çalışmalarda gereklidir bilim adamına. Bu sabrı göstermedikçe, zorlukların üstesinden gelmedikçe başarı yolları kapalı demektir.

Dil özelliklerini inceliyen bölüm, monografinin en önemli bölümüdür. Burada ünlüler, ünsüzler, ekler, fiil ve isimden türemiş kelimeler, çoğul takıları, zamirler, sıfatlar, zarflar, edatlar, fiiller ele alınarak gramer yönünde incelenmiş, özellikleri açıklanmış, böyle Anadolu Türkçesinin ilk durumu hakkındaki bilgilerimiz daha da artmıştır. Bu incelemeler yardımı ile ki, «Türkçe çekillerin bolluğu ve çeşitliliği» bir defa daha meydana çıktığı gibi, Türkçe'nin, XIII. yüzyıldan bu yana geçirdiği değişikliğin tarihsel akışı da aydınlanmış oluyor. Metinlerde geçen bir kelime ya da ekin, XIII. yüzyıldaki şekliyle bugünkü şekli arasındaki farkı görmek, o zaman kullanılıp da şimdi kullanılmıyormuş kelime ve ekleri öğrenmek, Türk dili tarihi bakımından bir kazanç sayılmaz mı?

Yalnız, önsözdeki bir cümleye takılıcağız. «... Böyle bir monografyada incelemeye hâkim olan görüşler üzerinde en kısa bir şekilde dahi durmak yersiz olacağına göre, bu cihetin yorumu ister istemez okuyucuya kalmaktadır.» Öteden beri, her soy eserinde, okuyucunun böyle bir görevle karşı karşıya bırakılması doğru bulmıyanlarız. Bu, her okuyucunun, bilim ya da sanat eserini inceliyecek, doğru ya da yanlışını bulacak, nihayet elindeki kitap hakkında olumlu ya da olumsuz bir yargıya ulaşacak olgunlukta olduğuna inanmak demektir. Bir iyi niyet gösterisidir bu. Ama, gerçekten uyarlığı düşünülemez. Okuyucu, bir eseri ya beğenir, ya da beğenmez; beğenmesi de, beğenmemesi de öyle köklü sebeplere dayanmayabilir. Üstelik, bu yargılarında yanılması da her zaman mümkündür. Çünkü büyük çoğunluk, elindeki eserin bilimsel değerini anlayacak durumda olmayabilir, ona böyle bir zorunluk yükletilemez de.

Bu sebeple, sanatçı ve bilim adamı, yöntemini açıklamalı, tutumunu belirtmelidir ki, okuyucu eserin havasına kolayca girebilsin. Bu yüzden biz, «incele-

Bamsi Beyrek'in Sivas Söylentisi

— III —

Derliyen: Cahit ÖZTELLİ

Gece kendileri birbirine bağlayıp bacaya geliyor. «Türkü söyleyen kimse gelsin, yukarı alacağım» diyor. Beğrek : «kendini kurtardı» demesinler deye bir arkadaşına teklif eder. Arkadaşı, ipi beline bağlayıp yukarı çıkarken, orta yere gelince, kız türkü söyle; deyur. Söyleyemeyince kız ipi bırakır. Kız Beğreği ister. Bu sefer Beğrek, arkadaşlarını razı eder, yokarı çıkar. Kız kendisi ile evlenme teklif eder. Fakat Beğrek, önce Akkavak Kızını alacağını, sonra kendisinin eline su dökdüreceğini söyler. Kız Beğreği odasına götürür. Odada döşekte yatırır. Kıza sorar, Beğrek: — Senin baban uaden korkar? Kız: — Benim babam atasıdan çok korkar, der. Kız yedi yıldan beri cevahirden işlediği mendili o gün bitirmiş imiş. Eunu oğlana hediye eder. Zabahdan, Beğreği bir pencereden aşağı iple sallıyor. Deniz kenarına bakıyor, pençere. İp kısa geliyor. Kız saçını kesüp alıyor, oğlan yere iniyor. Düşdüğü yer, bir yarı deniz, yokarı gök, bu yanı kala. Oradan çıkmanın imkân yok. Bu sırada Beğreğin aklına at gelmiş. O olsa kurtarır, demiş.

Derken bir bakıyor ki deniz varlıp geliyor. Kız da pencereden seyredermiş.

meye hâkim olan görüşler'in açıklanmamasını değil, açıklanmasını yerinde bir hareket saymaktayız.

Sayın Meedut Mansuroğlu, ilk Anadolu Türkçesi ve ürünleri konusunda çalışan genç bir bilimimizdir. Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi ile Türkiyat Mecmuası'nda ve Avrupa'da yayımlanan bilimsel dergilerde birçok incelemeleri çıktığı gibi, birkaç monografisi de basılmıştır. Bu sonuncusu, çalışmalarını katmerlendiren verimli ve faydalı bir kaynak niteliğindedir. Biz o kanıdayız ki, Anadolu Türkçesi'nin tarihi gelişimi üzerinde çalışacaklar için başvurulacak kaynaklar arasında Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri önemli bir yer tutacaktır.

Oradan at geliyor. Fakat gelişi öfkeli, vurup oğlanı parçalayacak. Oğlana vuracağı sırada, oğlan bir yana kaçıyor. At öte yana geçiyor. Atı tutup üstüne bineceği sırada, at kaldırıp oğlanı yere çalıyor: — Hay Beğbeğrek, Allahdan korkmaz. Boyumca ot buldum, yedim, boyumca su buldum, içtim, Gemimi eyer kaşında kodun. Bir de eyeri çıkar, bak, sırtım ne oldu, yara içinde... deyur. At, gemini gevelemekten dili cigara kâğıdı gibi incelmış. Sırtı yara içinde.

Beğrek, cevahirli mendille atın ağzını siliyor. Sırtını da gene mendille tumar ediyor. Kız bunu görünce, mendili ata sürdüğünü görünce kızıyor, pişman oluyor mendili Beğreğe verdiğini.

Beğrek ata biniyor. Yum gözünü, ağ gözünü deyince oradan kayboluyor. Doğru memlekete geliyorlar. Bir çeşmenin başında oturuyor. Uzaktan bakıyor ki kabak dikmişler, evlerinin önünde nişan atıyorlar buna. Bir bakıyor, bir abdal geliyor. Onunla elbiseleri değişiyor. Bir de bakar ki atın anasının yularından kız kardeşi tutmuş, tazi da yanında geliyorlar. pmara doğru. Beğreği görünce tazi oynamaya başlar. o güne kadar, yansından duru sudan içmeyen kısırak su içer, köpek de su içer. Beğreğin önünde

Bilimsel bir eser, çalışma alanına yeni bilgiler kattığı ölçüde amacını gerçekleştirmiş sayılır. Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri'nde, önceliklerin ortaya koyduklarını tamamlayan ve bazı konularda onları geride bırakan bir çabının izlerini bulmaktayız.

(1) Meedut Mansuroğlu, Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri, İstanbul, 1958, (s. III-IV Önsöz, s. 1-9 Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri üzerinde inceleme, s. 10-42 Türkçe manzume ve beyitlerin transkripsiyonlu metinleri, s. 43-152 Türkçe keltanelerin III özellikleri, s. 153-177 sözlük, s. 179-196 gramer dizini, s. 196-206 içindekiler ve yanlıs — doğru çizelgesi, s. I-XCIX Türkçe metinlerin tip kabarmı.)

tazi oynamaya başlar. Kız kardeşi, Beğreği tanımadığı için hayvanların bu hareketlerine canı sıkılır. Altmış paralık ablada oynatarsun, deye köpeğe vuruyor. O zaman aldı Beğrek:

Vurma bacı vurma taziya dası
Gözünden akıldın kan ile yası
Hodayı da Beğibozun kardası
Vurma bacı vurma taziya dası

Kız, kardeşini tanımıyor. Hayvanlar boyunca büküp kızla gidiyorlar. Evde kız olanları anasına anlatıyor. Anası da «Kala kala bir abdal'a mı (abdala diye bugün Anadolunun bazı yerlerinde deriş veya çingeneye denir.) gönül bıraktın kızım» der. Kız «kardeşimin bir emaresi var mı» der. Annesi «Sağ memesinde bir beni vardı» der. Kız iki dürüm (yufka ekmeğin içine peynir koyarak bü küllür ki bir nevi sandöviç olur) yapar. Çeşmeye gider. Dürümleri abdala verir. Birini de koynuna koymak ister. Bir de bakar ki beni görür. Tanışır, sarırlar. Beğrek «Ben, evden okumla yayım mübdi eder. Abdal düğün yerine gelir. Kabağa ok-yay atarlarmış. Atanlar varamazlar, Beğrek onlarla alay eder. Onlar da abdalı kovarlar. Yine gelir, her ok atana alaylı bir söz söyler. Sonunda biri daha varamayınca, Beğreğin sözleri üzerine «Ulan abdal, al sen at bakalım» deye yayı ona verir. Beğrek yayı bir çekmede parçalar. «Bana Beğreğin yayım getirin de atayım» der. Bu sefer Beğrekle alay ederler. Sonunda getirirler. Kel Vezir de orada imiş. Akkavak Kızı da önünde zehir beklermiş çadırında. Kabak vurulunca zehri içecekmiş. Çünkü Kabak vurulunca güvevi yanma gelecektmiş. Esiciden böyle imiş âdet. Beğrek yayı alıyor. Cevahirli mendille yayım tozumu giliyor. Mendili görenler bu mendili görünce şaşıyorlar. «Ulan abdal, sen bunu nereden aldın, onu bize sat» deyolar. Ne dedilerse satmıyor. Kabağın ortasını karalıyor. Bunu sunun için yapıyor, ki bir noktaya vurup nişaneliğini daha iyi göstereyim. Oku atıyor. Kabağın tam orta yerinden vuruyor. Aynı delikten bir daha vurur. Herkes alkışıyor. Beğrek yayına yaslanır

şöyle bir duruyor, Kel Vezire bakıyor. Akkavak Kızını onun alacağını, düğünün ona yapıldığını biliyor. Orda olanlar «Nereyi istersen iste» deyolar. Beğrek, «o benim bileceğim iş» deyur. Salona doluyorlar. Kel Vezir Abdal çağırıyor:

— Ulan Abdal, dile dileğin vereyim, deyur.

— Ben bir şey dilemem, der.

Kel Vezirin Beğreke böyle demesinin sebebi, kabak vurulmasa gerdek olmazdı. Beğrek onu bu sıkmıdan kurtardı da ondan. Evvel fes zamanı imiş. Beğrek Vezire: — Şu fesini çıkar, yere koy, yeniden başına koy, başka bir şey istemem, der.

— Oğlum, benim başımdan ne istersin, der razı olmaz. Beğrek bunu yap, yok yağsa... der. Sonunda Kel Vezir razı olur. Fesini çıkarır. Beğrek Vezire: «Baş kel imiş, of, kokdu, der, kokdu, ört başım.» der. Kel vezir bu alaydan utanır. Ordan Beğreği düğün evine gönderirler, git çorba iç, ye, deyolar. Oraya varıyor. Elinde sazı da varmış. Orada bir Sefil Bey varmış. Anası da varmış. Karı süslenmiş, düğün evine gidermiş. Onu görünce saza «tin» bir vurur. Kadın: «Ne o, sazın da mı var abdal,» demiş. «Sazın da var, sana sözüm de var» demiş. «Abdal, bir çal da oynayım» demiş karı. Aldı abdal:

Su oynayan Sefil Beyin anası
Eline vurulmuş düğün konası
Oğlum zindanda hay Allahdan bulası
Yürü oynayan gelin, yürü hay gelin

Bunu öğrenince kadın ağlayarak geri dönüyor. Birez ötede, vaktıyla Beğreğin atına bakan uşağın karısını görüyor. Saza «tin» vuruyor. Karı «Apdal, çal da bir oynayım» deyur. Beğrek alıyor:

Kapımdan ökü birecek değil mi
İnimizin adı Beğrek değil mi
Seni saran yigit Osman değil mi
Samanlıkdakin de deyin mi gelin

Kadın düğün evine koguyor. «Bu gelen Beğrek, ya gıyden habar verioi. Vaktıyla, Osman beni samanlıkta sarınca, başınızı kaldırınca bakdık. Beğrek... Bunu ondan başka kimse görmeydi.» der.

Abdal düğün evine varıyor. Bakıyor. Kel Vezirin gelini (ilk karısı), onu görünce:

Ayağına geymiş altın nalını
Gelin salını salını
Kel Vezirin gelini
Sen nereye gelyön

der. Bunun üzerine kadın: «Aman abdal, Vezir benim üstüne yeni gelin alıyor. Bu söylediklerini duyarsa benim başıma kakar. Varayım, onu alayım gelayım de, ona da bir şey söyle, ikimiz bir olalım.» der. Kadın, Akkavak Kızını kandırıp düğün evine getirir. Beğrek bunları görünce: «Kanlı, nicelerini öldürdün, iki dinli. Gelin oldun da, şimdi benim karşımı geliyon», der, Beğrek. Akkavak Kızı Beğreği tanıyor, boynuna sarılıyor. Her yana habar yayılıyor Millet Beğreği tahta çıkarıyorlar. Vezir kaçıyor, bir köy apdeshanasının altına saklanıyor. Beğreğe rica ediyorlar, af eyle, deyolar. Bir kocakarı var, amel olmuş, apdeshanaya giriyor. Karı yokardan sahıyor. Vezirin üstü başı pis oluyor. Beğrek af ediyor. Yalnız, benim dediğimi yapacak, der, yoksa kafasını vurdururum... Veziri bulamamışlar... Her tarafı aramış, bulmuşlar. Hamama gölmüşler. Beğreğin yanına varmışlar. Beğrek: «Senden kırk koyun isterim boynuzlu, kırk keçi isterim boynuzlu, kırk camus isterim boynuzlu, kırk öküz isterim boynuzlu... Boynuzları hep delinecek, her birine bir adam, bir kibrit, iki mum isterim her birine. Üç günecek bunu yaparsan yapdın, yok yoksa kafanı kesdiririm.» der. Vezir bunları hepsini topluyor. Boynuzları deliniyor. Hepsine birer adam, ikişer mum da bulunuyor. Yola düşüyorlar.

(Ha şunda, ha bunda... Öndüç ondört yaşında, keçe küllâh başında... Dereçerden sel gibi, depetelerden yel gibi... Öndüç almış un gibi... Tozmuş gitmiş bunlar...)

Kalaya yaklaşıncaya mumlar boynuzlara dakılıyor. Gece oluyor. Mumları yakıyorlar. Herkes hayvanları sahıyorlar. Geçiler dağlara, koyun ovaya, öküzler

sağa sola dağılıyor, camuslar suya dalıyor. Beğrek kırkala bir elçi yollıyor: dedemin kılınca ile kırk dutsağımı verir-se verdi, yoksa bu şehri olduğu gibi yakup gideceğim, der. Kırkala bir bakar ki ne baksın, her taraf deniz, dağlar yanıyor. Hemen koşar kızının yanına: aman kızım, Osmanlı gelmiş, böyle böyle, der. Kız: «Aman baba ver.» der. Bakarlar ki dutsaklar kırk değil, otuz dokuz. Beğrek: «Öbürünü yerine kızımı verirsin» der. Kız babasına söyler: «Babam, benim için koca şehir yanar mı? Ver beni gideyim» der. Kırkala da kızına yük-de yeğni, bahada ağır mallarla kılınca, dutsakları veriyor.

(Ha şunda, ha bunda... Öndüç ondört yaşında, keçe küllâh başında... Dereçerden sel gibi... Depetelerden yel gibi... Öndüç almış un gibi... Tozmuş gitmiş bunlar...)

Beğrek memlekete geliyor. Bunlar gelmede olsun, Kırkala zabahınan bakıyor ki keçi bölüğünden, öküz bölüğünden kimi boğulmuş kimi yanmış. Ulan, Osmanlı'nın fendine fend uymazmış, deyir, helâl olsun, al götür kız, deyir.

Beğbeğrek, düğüne başıyor, kırk gün kırk gece. Önden Akkavak Kızını alıyor. Bir daha kırk gün, kırk gece de toy düğün yapıyor, kırkala kızını alıyor.

Birgün, Beğrek çarşıya giderken bakıyor, kapının sıvası birez dökülmüş. Ayağın vurunca sıvayı tam aşağı döküyor. Kırkala kızını ve Akkavak Kızını çağırıyor. Birine toprağı karnıyı söyler, Akkavak Kızına su getirdir. Çanür yapıyorlar. Kırkala kızını oraya sıvıyor. Akkavak Kızına kırkala kızının eline suyu döküyor.

— Ben sana vadettiğimi yerine getir-dim. Kardeş gibi geçin, deyir.

Al sefideli, ver sefideli
Sefideli çekirdeği göz çıkarır
Çenulaca gözünden
Kısalara dizinde

Çekirdek atarlarmış birbirine.

SON

SÖĞÜK ALGINLIĞI

BAŞLANGICINDA **OPON** ALMAK FAYDALIDIR!

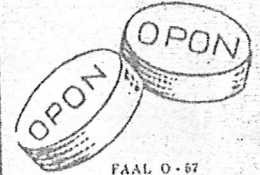
OPON baş, diş, adale, sinir, lumbago ağrılarını teskin eder. Bayanların muayyen zamanlardaki sancı ve rahatsızlıklarında faydalıdır.

BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI

OPON

günde 6 tablete kadar alınabilir

FAAL O-57

Yıllık aboneliği 5,
altı aylık aboneliği 2,5
Liradır.
Yurd dışı senelik abone
2 dolardır.

TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir.
Ekteki Basmevi

Yaza İşleri Mes'ul Müdürü: İ. HINÇER

Adres: Yeşildirek, Sultanmektibi Sokak, No. 17, İstanbul

«TÜRK FOLKLOR (= HALKBİLGİSİ) DERNEĞİ» NİN YAYIM ORGANIDIR.

1958 de

EV - PARA

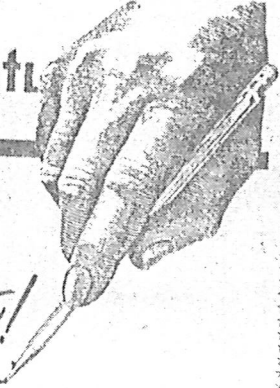
En Az Yarım

Milyon Lira

DOĞUBANK

ikramiyeli
grup mevduatı

0% 25
mutlak isabet!

- Ömür boyunca aylık irat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLI** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumi keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEVDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

HER İŞ ADAMI, VE
HER MÜESSESE,
REKLAMLARINI
İSTANBUL
TRAMVAY VE TUNEL
İDARESİNİN
OTOBÜSLERİNDE,
TRAMVAYLARINDA, Dİ-
REKLERİNDE VE
TUNELDE YAPI-
YOR.

SİZ DE MALİNİZİ
VE MÜESSESENİZİ
TANITMAK İSTI-
YORSANIZ, İDARE'
NİN BEYOĞLU'N-
DA, METRO HAN-
DA 4. ÜNCELİ KATTA-
KI İLANAT BÜRO-
SU'NA MÜRACAAT
EDEREK,

I. E. T. T.
NİN VASITALA-
RINDA YER AYIR-
TINIZ.

